

Erasmus Universiteit Rotterdam

Erasmus School of Social and Behavioural Sciences

Msc. Sociologie: Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid

MASTER SCRIPTIE

**Wijkrechtspraak op Zuid: Een kleine stap in het repareren van vertrouwen in het
Nederlandse strafrechtstelsel**

*Een kwalitatief onderzoek naar de effecten van wijkrechtspraak op het vertrouwen in het Nederlandse
strafrechtstelsel in stadsbuurten met een achterblijvende mate van institutioneel vertrouwen*

Auteur: Claudia Scholten

Studentnummer: 619813

Begeleider: Dr. A.S. Leerkes

Tweede lezer: Willemijn Bezemer

Datum: 25 juni 2023

Aantal woorden: 9.888

Abstract

Dit verkennend kwalitatief onderzoek richt zich op de casus “Wijkrechtspraak op Zuid”. De focus ligt op de uitdagingen waarmee professionals en bewoners in Rotterdam-Zuid worden geconfronteerd bij het opbouwen van wederzijds vertrouwen. Veel wijken in Rotterdam-Zuid worden gekenmerkt door relatief hoge mate van armoede en criminaliteit. Het doel van dit onderzoek is om de volgende vraag te beantwoorden: *Hoe beïnvloedt wijkrechtspraak het vertrouwen in de rechtspraak en andere instituties in het Nederlandse strafrechtstelsel in stadsbuurten met een achterblijvende mate van institutioneel vertrouwen, zoals Rotterdam-Zuid?* Om deze vraag te beantwoorden, zijn er tien interviews gehouden met professionals van verschillende betrokken partijen van Wijkrechtspraak op Zuid, gesprekken gevoerd met bewoners uit Rotterdam-Zuid en observaties uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat er vier hoofduitdagingen zijn met betrekking tot het creëren van wederzijds vertrouwen: gebrek aan sociale banden en netwerken in Rotterdam-Zuid; algemeen cynisme tegenover het juridische systeem en gerelateerde instanties; communicatieproblemen die het opbouwen van vertrouwen belemmeren; en de moeilijke bereikbaarheid van verdachten zonder vaste woon- of verblijfplaats. Een interventie zoals Wijkrechtspraak op Zuid lijkt veelbelovend te zijn en kan een positieve invloed hebben op het vertrouwen. Wijkrechtspraak op Zuid heeft met name positieve effecten op de uitdagingen van het cynisme, de communicatieproblemen en de moeilijke bereikbaarheid van sommige verdachten. Echter, de effecten op het gebrek aan sociale banden en netwerken zijn beperkt en blijft het potentieel dat eventuele positieve effecten van wijkrechtspraak op wederzijds vertrouwen kunnen doorwerken naar het vertrouwen in andere instanties beperkt.

Kernwoorden: *community justice*, institutioneel vertrouwen, *legal cynicism*, sociale cohesie, wijkrechtspraak

1. Inleiding

1.1 Probleemstelling

Groepen met een migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd in de Nederlandse strafrechtketen. In de afgelopen jaren is het bewustzijn over deze oververtegenwoordiging toegenomen in onze maatschappij. De oververtegenwoordiging lijkt deels te worden veroorzaakt door selectiviteit in de afdoening van criminaliteit. Verschillende empirische onderzoeken tonen aan dat groepen met een migratieachtergrond in Nederland bij vergelijkbare delicten vaker officieel verdacht worden van crimineel gedrag dan groepen zonder migratieachtergrond (o.a. Boon et al., 2018; Weenink, 2009, Wermink et al., 2018). Een belangrijk probleem dat verband houdt met de selectiviteit in de afdoening van criminaliteit is een gebrek aan wederzijds vertrouwen. Vertrouwen is essentieel voor de legitimiteit en gezag voor openbare instellingen, waaronder het strafrechtstelsel (Tyler, 2002). Onder de Nederlandse bevolking is het vertrouwen in het strafrechtstelsel relatief hoog. Volgens het SCP (2020) geeft ruim 60% van de Nederlandse bevolking aan veel vertrouwen te hebben in de politie, waar 50% nog eens aangeeft veel vertrouwen te hebben in de rechtspraak. Echter, wanneer het vertrouwen wordt onderverdeeld naar migratieachtergrond, leeftijd en opleidingsniveau, komen grote verschillen aan het licht (Van Houwelingen, Huijnk & Den Ridder, 2016).

Uit indicaties van de Veiligheidsmonitor van het CBS blijkt dat Rotterdam-Zuid een buurt is waar het vertrouwen tegenover openbare instellingen relatief laag is. Slechts 36% van de bewoners in Rotterdam-Zuid geeft aan tevreden te zijn met de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid vanuit de gemeente. Daarnaast scoort Rotterdam-Zuid laag op de ervaren sociale cohesie in de buurt in vergelijking met de rest van Nederland. Slechts 43% van de bewoners in Rotterdam-Zuid toont aan dat ze in een buurt wonen waar mensen elkaar kennen, in tegenstelling tot een landelijke gemiddelde van 61% (CBS, 2021). Tevens kenmerkt Rotterdam-Zuid zich door de grote diversiteit in etnische groepen, bestaande uit zowel eerste- en tweede-generatie migranten als nieuwkomers. Het Wijkprofiel (2022) toont aan dat ongeveer 70% van de bijna 14.000 inwoners een culturele achtergrond heeft, waarbij de wijk Bloemhof al meer dan 150 nationaliteiten telt.

“Wijkrechtspraak op Zuid” is een mogelijke interventie die beoogt verschillende problemen aan te pakken, dankzij de persoonsgerichte aanpak en een laagdrempelige toegang tot de rechtspraak. In 2020 is het project de Wijkrechtspraak op Zuid van start gegaan in Rotterdam-Zuid. Dit project heeft als doel om publieke instanties in te zetten om buurtbewoners te ondersteunen die te maken hebben met problemen op meerdere leefgebieden (NPRZ, 2021). De rechtspraak en de hulpverlening werken samen om achterliggende oorzaken van criminaliteit en andere maatschappelijke problemen te verhelpen (De rechtspraak, z.d.).

1.2 Onderzoeksvraag en doelstelling

Dit onderzoek heeft tot doel de uitdagingen op het gebied van vertrouwen in kaart te brengen en de invloed van wijkrechtspraak op dit vertrouwen te verkennen. De focus ligt hierbij op Rotterdam-Zuid, waar veel wijken gekenmerkt worden relatief hoge mate van armoede, criminaliteit en laagopgeleiden (Wijkprofiel, 2022). “Wijkrechtspraak op Zuid” is één van de vele initiatieven die valt onder het landelijke programma Maatschappelijk Effectieve Rechtspraak. Dit programma maakt gebruik van innovatieve methoden ter bevordering van een oplossingsgerichte benadering in de rechtspraak. Het doel van dit project is om de kloof tussen de meest kwetsbare verdachten en de rechtbank te verkleinen (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021). Door deze casus te analyseren beoogt dit onderzoek de effecten van wijkrechtspraak te verkennen, met een focus op het effect op het vertrouwen in de rechtspraak en eventuele kansen en belemmeringen identificeren voor verdere ontwikkeling van wijkrechtspraak. Op basis van het onderzoeksprobleem is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: *“Hoe beïnvloedt wijkrechtspraak het vertrouwen in de rechtspraak en andere instituties in het Nederlandse strafrechtstelsel in stadsbuurten met een achterblijvende mate van institutioneel vertrouwen, zoals Rotterdam-Zuid?”*

Om de hoofdonderzoeksvraag systematisch aan te pakken en om volledig te kunnen beantwoorden, zijn deelvragen geformuleerd:

1. Welke uitdagingen ervaren professionals en bewoners in Rotterdam-Zuid als het gaat om creëren van wederzijds vertrouwen bij de uitvoering van rechtspraak en wat vinden zij in dat licht van de komst van wijkrechtspraak?
2. In hoeverre en op welke manier is de wijkrechtspraak in staat om, met het oog op het creëren van vertrouwen, beter om te gaan met deze uitdagingen?
3. Zijn er aanwijzingen dat eventuele positieve effecten van wijkrechtspraak op wederzijds vertrouwen doorwerken in het vertrouwen in andere instanties in en rondom het Nederlandse strafrechtstelsel?

1.3 Maatschappelijke relevantie

“Wijkrechtspraak op Zuid” is een relatief nieuw initiatief waar beperkt informatie over beschikbaar is. Er is nog weinig bekend over de effectiviteit en de efficiëntie en de manier waarop het bijdraagt aan vertrouwen in de rechtspraak. Verder is Rotterdam-Zuid een wijk met relatief veel maatschappelijke problemen (Engbersen, Custers & Snel, 2019). Een onderzoek naar een interventie zoals Wijkrechtspraak op Zuid kan bijdragen aan de ontwikkeling van Rotterdam-Zuid, evenals de ontwikkeling van vergelijkbare interventies in andere wijken en steden. Daarmee heeft de relevantie van dit onderzoek betrekking op ‘beleidssociologie’ (Burawoy, 2005). Door de ervaringen van

professionals en bewoners uit Rotterdam-Zuid te analyseren, kunnen waardevolle inzichten worden verkregen voor toekomstige ontwikkelingen in het Nederlandse strafrechtstelsel.

1.4 Wetenschappelijke relevantie

Naast de maatschappelijke relevantie is dit onderzoek ook van wetenschappelijk belang. Hoewel er veel literatuur beschikbaar is over institutioneel vertrouwen in stadsbuurten, is er beperkt zicht op het effect van een interventie zoals Wijkrechtspraak op Zuid. Dit onderzoek verbreedt de wetenschappelijke kennis op het gebied van vertrouwen en het effect van specifieke interventies, zoals wijkrechtspraak, op dit vertrouwen. Het onderzoek draagt bij aan het verfijnen en bevestigen van bestaande theorieën over vertrouwen en de rol van buurtgerichte initiatieven in het bevorderen van institutioneel vertrouwen. Daarmee heeft de relevantie van dit onderzoek betrekking op het gebied van 'professionele sociologie' (Burawoy, 2005). De relevantie vanuit een professioneel sociologisch perspectief betreft de ontwikkeling tot verdere kennis binnen de vakgebieden van sociologie en criminologie (Engbersen et al., 2007). Bovendien is wijkrechtspraak een relatief nieuw concept in Nederland, waarvan de effecten momenteel nog onvoldoende bekend zijn. Door empirische gegevens te verzamelen en te analyseren, kan er inzicht verkregen worden in de specifieke effecten van wijkrechtspraak op het vertrouwen van inwoners van stadsbuurten met een achterblijvende mate van institutioneel vertrouwen.

2. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk onderzoekt drie deelgebieden om uitdagingen op het gebied van vertrouwen te begrijpen en de mogelijke gevolgen van de wijkrechtspraak hierop te verkennen: (1) het creëren van vertrouwen, (2) uitdagingen bij het creëren van wederzijds vertrouwen in stadsbuurten en (3) de aanpak van wijkrechtspraak en de mogelijke spillover effecten.

2.1 Creëren van vertrouwen

2.1.1 Vertrouwen

Vertrouwen is een relatie waarbij men bereid is zich kwetsbaar op te stellen op basis van positieve verwachtingen van de betrouwbaarheid van de ander. Hoewel er geen zekerheid is van wat de ander doet, kan ervan uit worden gegaan dat de persoon zal handelen op een manier die consistent is met wat er wordt verwacht (Schoorman, Wood & Breuer, 2015). Vertrouwen kan worden opgebouwd door eerdere ervaringen. De behoefte aan vertrouwen groeit naarmate de onzekerheid groter wordt en wanneer iemand genoodzaakt is om samen te werken met iemand die hij onvoldoende kent (Nooteboom, 2002).

In de literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen sociaal en institutioneel vertrouwen. Sociaal vertrouwen heeft betrekking op het vertrouwen tussen individuen, gericht op mensen in de nabije omgeving. Institutioneel vertrouwen heeft betrekking op vertrouwen dat mensen hebben in publieke organisaties zoals de overheid en politiek. Dit type vertrouwen is minder afhankelijk van individuen en is meer gericht op de organisatie als geheel (Van den Bos, 2011). In de empirische literatuur is het gebruikelijk om vertrouwen in het strafrechtstelsel, waaronder de rechtspraak, te rekenen onder institutioneel vertrouwen (Van den Bos, 2011; Dekker et al., 2004). Het gaat hierbij om de mate waarin individuen geloven dat instanties binnen het strafrechtstelsel eerlijk en betrouwbaar zijn en in staat zijn om taken uit te voeren (Van der Meer, 2004).

De mate waarin procedures van het strafrechtstelsel als eerlijk worden beschouwd is van invloed op het vertrouwen dat mensen in het systeem hebben. Dit concept staat bekend als procedurele rechtvaardigheid. Procedurele rechtvaardigheid richt zich op het belang van de manier waarop beslissingen worden genomen en hoe procedures worden uitgevoerd (Tyler, 2003). Indien het proces als procedureel rechtvaardig wordt beschouwd, worden de processen ook als positief ervaren. Zelfs als de uitkomst van een procedure tegenvalt (Thibaut & Waker, 1975)¹). Eerlijke procedures zijn een bewijs van de goede bedoelingen van de autoriteiten, wat leidt tot verbeterde uitkomsten. Hierdoor is men meer geneigd om autoriteiten te vertrouwen wanneer zij het gevoel hebben dat de procedures eerlijk zijn (Van

---

¹ Tyler (2005) stelt ook dat vertrouwen het sterkst wordt beïnvloed door het oordeel van het publiek over de eerlijkheid van de procedures die autoriteiten volgen bij uitoefening van gezag. Deze procesmatige oordelen hebben meer invloed dan het oordeel over de effectiviteit van de misdaadbestrijding of het oordeel over de eerlijkheid van de dienstverlening.

den Bos et al., 1998). Thibaut en Walker (1975) betogen dat procedurele rechtvaardigheid wordt beïnvloed door vier principes. Ten eerste de eerlijkheid in processen, waarbij de procedures zijn gebaseerd op objectieve criteria en consistente regels. Ten tweede de transparantie in handelingen, waarbij de procedures transparant en begrijpelijk moeten zijn voor degenen die erbij betrokken zijn. Ten derde de gelegenheid voor inspraak, waarbij mensen de mogelijkheid moeten hebben om hun standpunten te uiten en betrokken te worden bij het besluitvormingsproces. Tot slot de onpartijdigheid in besluitvorming, waarbij de procedures neutraal en onbevooroordeeld moeten zijn. Wanneer mensen deze vormen van rechtvaardigheid ervaren zijn ze meer geneigd om sociale regels te aanvaarden en zichzelf vrijwillig te reguleren (Tyler & Blader, 2000).

Interpersoonlijke behandeling verwijst naar het gevoel dat mensen ervaren wanneer ze op een eerlijke en respectvolle manier worden behandeld (Greenberg, 2005). Tyler (2005) stelt dat de neutraliteit van de besluitvorming, de interpersoonlijke behandeling en de mogelijkheid voor inbreng in de besluitvorming belangrijke factoren zijn bij het opbouwen van vertrouwen. Dit suggereert dat institutioneel vertrouwen opgebouwd kan worden door te focussen op de manier waarop autoriteit wordt uitgeoefend.

Samenvattend is vertrouwen één van de fundamenten waarop de legitimiteit en het gezag van publieke instellingen is gebouwd. Zowel de procedurele rechtvaardigheid als de interpersoonlijke behandeling beïnvloeden het institutioneel vertrouwen.

2.2 Uitdagingen van stadsbuurten

2.2.1 Sociaal kapitaal en sociale cohesie

Er zijn verschillende uitdagingen die betrekking hebben op institutioneel vertrouwen. Eén van die uitdagingen is dat stadsbuurten met over het algemeen weinig sociale zekerheid, niet het sociale kapitaal hebben dat nodig is om vertrouwen in stand te houden (Sampson, 1997; Putnam, 2007). Bourdieu (1986) definieert sociaal kapitaal als een verzameling van middelen die voortvloeien uit de aanwezigheid van duurzame netwerken van geïnstitutionaliseerde relaties van wederzijdse erkenning en kennis (Bourdieu, 1986). Rotterdam-Zuid is een goed voorbeeld van een buurt met weinig sociale zekerheid en weinig sociaal kapitaal. Verschillende wijken in Rotterdam-Zuid scoren laag op de veiligheidsindex, de sociale index en de fysieke index (Wijkprofiel, 2022). Ook heeft Rotterdam-Zuid te maken met een oververtegenwoordiging van het precariaat, een sociologisch begrip voor de maatschappelijke laag van mensen met lage inkomens en weinig sociale zekerheid (Custers & Snel, 2021; Elchardus, 2015).

De hoeveelheid sociaal kapitaal die een individu bezit is afhankelijk van twee factoren. Ten eerste wordt het beïnvloed door de omvang van de netwerkverbindingen die het individu effectief kan mobiliseren. Dit houdt in dat de omvang van het netwerk waarover een individu beschikt en de mate waarin deze verbindingen geactiveerd kunnen worden om specifieke doelen te bereiken, van invloed

zijn op de hoeveelheid sociaal kapitaal dat beschikbaar is. Ten tweede wordt de hoeveelheid sociaal kapitaal ook bepaald door het type kapitaal dat elk individu in het netwerk bezit (Bourdieu, 1986). Het kan daarbij gaan om economisch, cultureel of symbolisch kapitaal (Putnam, 2000).² Bovendien beargumenteren Higgitt en Memken (2001) dat sociale netwerken waardevolle informatie kunnen verschaffen voor sociale steun en economische mogelijkheden. Wanneer er sterke sociale banden bestaan binnen een gemeenschap, vergemakkelijkt dit de zorg voor elkaar en de uitwisseling van hulpbronnen. Daarentegen kunnen kwetsbare individuen in een moeilijke situatie terechtkomen in buurten met beperkte toegang tot hulpbronnen. De onderlinge relaties tussen bewoners dienen als waardevolle ondersteunende netwerken, waarin emotionele steun wordt geboden en hulp wordt verleend bij taken, evenals het delen van materiële goederen die anderen kunnen lenen. Dit wordt veelal beschreven als *neighboring* (Schwarz, Mauksch, & Rawls, 1995).

Sociaal kapitaal wordt in de literatuur vaak gebruikt als overkoepelende term voor sociale processen die te maken hebben met sociale cohesie (Carpiano, 2006). De socioloog Emile Durkheim (1997) betoogt dat sociale cohesie en solidariteit de basis vormen voor het functioneren van een samenleving. Solidariteit wordt als het geheel van banden gezien dat men aan elkaar en aan de samenleving bindt. De socioloog Tönnies (1996) spreekt over *Gemeinschaft* en *Gesellschaft*, waar *Gemeinschaft* verwijst naar een samenleving die gebaseerd is op nauwe sociale relaties en *Gesellschaft* verwijst naar een samenleving die meer gebaseerd is op rationele en functionele sociale relaties. Het onderscheid tussen *Gemeinschaft* en *Gesellschaft* benadrukt de tegenstelling tussen buurtgerichte relaties en losse, functionele relaties in een samenleving. Deze begrippen helpen bij het begrijpen van sociale interacties en relaties in verschillende sociale contexten. Binnen dit onderzoek worden deze begrippen gebruikt in relatie tot sociaal kapitaal en sociale cohesie in Rotterdam-Zuid, om de netwerkbanden en hun invloed op vertrouwen te beschrijven.

2.2.2 Legal cynicism

Legal cynicism is een concept dat verwijst naar een negatieve opstelling ten opzichte van wetshandhaving en het rechtssysteem. Het omvat de perceptie van individuen dat de toepassing van de wet onrechtvaardig is en dat autoriteiten onbetrouwbaar zijn (Sampson & Bartusch, 1998)³. Persoonlijke ervaringen die als onrechtvaardig, respectloos of oneerlijk worden beschouwd binnen het strafrechtelijk systeem kunnen ertoe leiden dat een persoon vanaf dat moment cynisch wordt ten opzichte van strafrechtelijke processen (Geller & Fagan, 2019). Bewoners van een buurt met hoge

---

² Verder kan er ook onderscheid gemaakt worden in drie soorten sociaal kapitaal: *bonding* sociaal kapitaal, *bridging* sociaal kapitaal en *linking* sociaal kapitaal. *Bonding* sociaal kapitaal verwijst naar het hebben van sociale relaties met mensen die vergelijkbaar zijn met de persoon zelf, *bridging* sociaal kapitaal duidt op het hebben van sociale contacten met mensen buiten de eigen groep en *linking* sociaal kapitaal heeft te maken met het deelnemen aan de samenleving door middel van participatie in maatschappelijke activiteiten (Putnam, 2000).

³ Soortgelijke omschrijving van *legal cynicism* kan gevonden worden in Kirk en Papachristos (2011), waar *legal cynicism* wordt omschreven als een cultureel kader waarin mensen het juridisch systeem zien als illegaal, niet responsief en slecht uitgerust zijn om de openbare veiligheid te garanderen.

criminaliteitscijfers en sociale problemen, zoals Rotterdam-Zuid, twijfelen vaak aan de autoriteit van de wet en de politie. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat groepen binnen dergelijke buurten het gevoel hebben dat de politie niet goed handelt en/of het gevoel hebben dat zij constant het doelwit zijn (Reisig & Parks, 2000). Structurele kenmerken van buurten, zoals de fysieke en sociale omgeving, zijn van invloed op de manier waarop bewoners denken over wat juist en rechtvaardig is binnen de wet en het strafrecht. Deze denkbeelden kunnen per buurt verschillen en zijn vaak gerelateerd aan de demografische kenmerken van de individuen die in deze buurten wonen (Sampson & Bartusch, 1998). Dit leidt tot een toename van *legal cynicism* en vermindering van de bereidheid van burgers om samen te werken met een wetshandavingsinstantie.

2.2.3 Community policing en community justice

Door transparantie over de gevolgde procedures en door burgers te betrekken bij de besluitvorming kan *legal cynicism* worden verminderd (Kirk & Matsuda, 2011). Daly (2000) stelt dat het betrekken van burgers in de besluitvorming positief kan bijdragen aan diens perceptie van het strafrechtstelsel. Dit wordt door Braga et al. (2019) beschreven als *community policing*, een aanpak die gericht is op samenwerking tussen politie en de gemeenschap. *Community justice* is een bredere benadering van *community policing*, die zich richt op het betrekken van de gemeenschap bij het gehele strafrechtelijke proces. *Community justice* biedt een kader voor justitiële instanties om samen te werken met bewoners en organisaties op plaatsen die rechtstreeks door criminaliteit worden getroffen, zodat zij samen een duurzame oplossing kunnen vinden voor criminaliteit en sociale achterstand (Karp & Clear, 2000). Hierbij wordt criminaliteit als een sociaal probleem beschouwd dat het leven in de gemeenschap beïnvloedt (Kurki, 2000).

Community policing en *community justice* kunnen vooral effectief zijn in gemeenschappen die kampen met een hoge mate van criminaliteit en geweld, omdat deze gemeenschappen vaak het meest sceptisch zijn over de politie (Braga et al., 2019). In de context van “Wijkrechtspraak op Zuid” kunnen de principes van *community policing* en *community justice* waardevolle elementen zijn om *legal cynicism*, wat kan ontstaan in Rotterdam-Zuid, te verminderen en de betrokkenheid van burgers bij besluitvormingsprocessen te vergroten. Tot slot betoogt ook Harcourt (2005)⁴ dat benaderingen zoals *community policing* en *community justice* positief kunnen zijn met betrekking tot het bevorderen van veiligheid, het verminderen van criminaliteit en het opbouwen van positieve relaties tussen de politie en de gemeenschap.

Hoewel *community policing* en *community justice* effectief kunnen zijn, is grondige reflectie op het concept echter essentieel. Een aanmerking op beide concepten is dat de kans bestaat dat georganiseerdere groepen in een wijk de interventie naar zich toe trekken, waardoor de baten niet terecht

---

⁴ Harcourt (2005) bekritiseert in zijn boek de ‘Broken Windows-policing’, waar hij doelt de verstoring van de openbare orde door zichtbare signalen van criminaliteit. Hij stelt dat *community policing* effectiever kan zijn, gezien de nadruk ligt op het betrekken van de gemeenschap.

komen bij de groep waarvoor deze bedoeld zijn (Van den Broeck, 2009). Dit staat bekend als het mattheuseffect, waar reeds bevoorrechte groepen de grootste voordelen halen uit nieuwe kansen en middelen (Snel & Engbersen, 2018). Dit betekent dat de som van de voordelen die *community policing* en *community justice* in een minderbedeelde gemeenschap kunnen brengen, wordt beperkt door de zelfzucht van de beter georganiseerde groep binnen deze gemeenschap, die het gros van de baten naar zich toe trekt zonder daar het meeste belang bij te hebben. Dit kan leiden tot het achterblijven van de meest kwetsbare groepen die juist de meeste ondersteuning nodig hebben. In relatie tot Wijkrechtspraak op Zuid kunnen groepen die al kwetsbaar zijn moeite hebben om toegang te krijgen tot de voordelen die wijkrechtspraak kan bieden.

Concluderend kunnen er binnen de context van Rotterdam-Zuid uitdagingen optreden zoals *legal cynicism* en een gebrek aan sociale verbindingen. *Community justice* en *community policing* kan hierbij een ondersteuning zijn. Het is echter van belang om kritisch te blijven ten aanzien van deze benaderingen, gezien het risico op het mattheuseffect.

2.3 Wijkrechtspraak in relatie tot traditionele rechtspraak en het spillover effect

2.3.1 Traditionele rechtspraak en wijkrechtspraak

Het Nederlandse strafrechtstelsel omvat drie rechtsgebieden: strafrecht, civielrecht en bestuursrecht. Strafrecht behandelt zaken van personen die een strafbaar feit hebben gepleegd, bestuursrecht behandelt zaken die betrekking hebben tot de relatie tussen de burger en de overheid en civiel recht behandelt conflicten tussen de burger met een ander persoon, tussen de burger en bedrijven en tussen bedrijven zelf (De Rechtspraak, z.d.-a). In het traditionele strafrechtstelsel wordt criminaliteit beschouwd als een vorm van slecht gedrag dat een bedreiging vormt voor de samenleving. Wijkrechtspraak heeft echter een meer constructieve vorm van rechtspraak. Wijkrechtspraak richt zich voornamelijk op strafrecht (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022).

Wijkrechtspraak is gericht op probleemoplossende rechtspraak. In de Verenigde Staten hebben de *problem-solving courts* positieve resultaten opgeleverd bij het reduceren van criminaliteit. Het idee achter probleemoplossende rechtspraak is dat crimineel gedrag wordt veroorzaakt door persoonlijke problemen van de overtreder, maar dat deze problematiek door de reguliere rechtspraak vaak wordt genegeerd (Berman & Feinblatt, 2001). De rechtbanken die gericht zijn op probleemoplossing passen op verschillende manieren elementen van het herstelrecht toe. Herstelrecht benadrukt het sociale aspect van misdaad waarbij het zich richt op de schade van de dader, de gemeenschap en het slachtoffer. Criminaliteit wordt hierbij gezien als conflicten die voortkomen uit de risico's van het leven in de moderne maatschappij (Groenhuijsen, 2010). De focus ligt hierbij op de schade die wordt ondervonden door individuen en gemeenschappen en niet op de inbreuk op de rechtsorde. Herstelrecht biedt een grotere rol aan verdachten dan het traditionele recht (Daly, 2000).

2.3.2 Sociale en institutionele spillover effecten

Het vertrouwen of wantrouwen dat men ervaart jegens een instantie, kan zich via sociale banden verspreiden (Van Craen, 2013). Het idee van ‘*social contagion*’ of sociale besmetting, impliceert dat mensen de neiging hebben om gedragingen van anderen in hun sociale netwerk over te nemen, wat resulteert in verspreiding van deze gedragingen (Scherer & Cho, 2003). Park (1915) stelt dat met name in grote steden de sociale besmetting binnen groepen wordt versterkt, doordat steden vaak een grote verscheidenheid aan sociale en culturele groepen hebben. In Rotterdam-Zuid is er een grote verscheidenheid aan sociale en culturele groepen (Wijkprofiel, 2022). Binnen deze groepen ontstaan interacties en worden sociale normen en gedragspatronen overgedragen. Dit kan leiden tot versterking van bepaalde gedragspatronen (Christakis, & Fowler, 2013). Wanneer bepaalde groepen cynisch zijn ten opzichte van instituties, is de kans groot dat andere individuen binnen dezelfde groep dit overnemen.

Naast sociale besmetting via het sociale netwerk, kan een negatieve ervaring met een instelling of organisatie ook leiden tot een algemeen wantrouwen in andere instellingen binnen dezelfde sector (Tyler & Huo, 2002). Positieve ervaringen met de politie kunnen het vertrouwen in de politie vergroten, wat weer een positief effect kan hebben op het algemene vertrouwen in het strafrechtstelsel en andere instanties (Braga et al., 2014).

Concluderend toont de literatuur aan dat aspecten van probleemoplossende rechtspraak, zoals toegepast in "Wijkrechtspraak op Zuid", de mogelijkheid bieden om verdachten een grotere rol te geven, wat mogelijk een positieve invloed kan hebben op het vertrouwen. Verder kunnen er spillover effecten optreden via sociale banden of via instituties.

3. Methoden en data

3.1 Methoden

Met het doel om de uitdagingen in verband met vertrouwen in Rotterdam-Zuid in kaart te brengen en de invloed van wijkrechtspraak te verkennen, is er een kwalitatieve casestudy uitgevoerd. Deze onderzoeksmethode wordt doorgaans gebruikt voor kwalitatief onderzoek in de sociale wetenschap, waarbij de nadruk ligt op het verzamelen van diepgaande informatie over een specifiek fenomeen (Babbie, 2020). De casus die is onderzocht is “Wijkrechtspraak op Zuid”. Dit project is geïnspireerd door *community courts* in New York met als doel de meervoudige problematiek van kwetsbare bewoners aan te pakken. Verschillende partijen zijn betrokken, zoals de rechtbank, gemeente en wijkteams, het Openbaar Ministerie, politie, advocatuur, reclassering en het Zorg- en Veiligheidshuis. Het multidisciplinair overleg (MDO), waarin betrokken partijen hun visie op de bewoner en de situatie bespreken en gezamenlijk een plan van aanpak maken, wordt gezien als een grote meerwaarde van wijkrechtspraak (De Rechtspraak, 2021).

Om gedegen zicht te krijgen op rechtspraak in het algemeen en wijkrechtspraak, is het onderzoek begonnen met observeren van verschillende zittingen bij zowel Wijkrechtspraak op Zuid als de reguliere Rechtbank Rotterdam. Volgens Babbie (2020) zijn observaties geschikt om gedragingen te analyseren die het best begrepen worden in hun natuurlijke omgeving. In totaal zijn er vier zittingen bij Wijkrechtspraak op Zuid bezocht, waarbij ongeveer vier strafrechtzaken per zitting werden behandeld. Daarnaast zijn er twee zittingen bij de reguliere Rechtbank Rotterdam bezocht, waar drie tot zes strafrechtzaken per zitting werden behandeld. Naast de observaties zijn er tien semigestructureerde interviews afgenomen met professionals van de verschillende betrokken partijen van de Wijkrechtspraak op Zuid. Tot slot zijn er twee middagen besteed aan het interviewen van bewoners in Rotterdam-Zuid, waar veertien bewoners zijn gesproken.

De selectie van de professionals werd gedaan volgens de *purposeful sampling* strategie, waarbij specifieke respondenten werden geselecteerd om een volledig mogelijk beeld te krijgen (Babbie, 2020). De professionals werden benaderd tijdens de bezoeken aan Wijkrechtspraak op Zuid of via e-mail. Gezien de samenwerking van Wijkrechtspraak op Zuid met verschillende partijen, is gesproken met professionals uit de verschillende partijen. In totaal zijn er professionals gesproken van acht verschillende partijen. Een overzicht van de professionals is te vinden in bijlage E. Een aanzienlijk deel van de professionals had ervaring met zowel wijkrechtspraak als reguliere rechtspraak.

De dataverzameling van de professionals is deels met twee andere studenten uitgevoerd. Het samenvoegen van de inspanningen met meerdere studenten bood de mogelijkheid om meer interviews af te nemen en een breder scala aan professionals te bereiken. In totaal zijn er zes gezamenlijke interviews afgenomen en vier individuele interviews. Om deze reden zijn er verschillende topiclijsten te vinden in de bijlage. Bijlage B betreft de algemene topiclijst, die gebruikt is voor de interviews die samen met twee andere studenten zijn afgenomen. Hierdoor zijn er in die topiclijst ook onderwerpen

opgenomen die niet specifiek gerelateerd zijn aan dit onderzoek. De topiclijst uit bijlage C is gebruikt voor de individuele interviews, om dieper op specifieke factoren van dit onderzoek in te kunnen gaan.

De informele interviews met de bewoners dienden als verkenning, om met name de uitdagingen in Rotterdam-Zuid te achterhalen en om aanwijzingen te vinden of de mogelijke positieve effecten van wijkrechtspraak kunnen doorwerken in andere instanties. Er is gekozen om de gesprekken met de bewoners informeel te houden om een meer ontspannen en open sfeer te creëren. Elk gesprek duurde ongeveer tien minuten. De bewoners zijn mondeling benaderd in de omgeving van Wijkrechtspraak op Zuid, met name in de wijk Hillevliet en in het buurthuis 'Huis van de Wijk' in Rotterdam-Zuid. De interviews focuste zich met name op de ervaren uitdagingen in Rotterdam-Zuid, de ervaren sociale cohesie en sociale netwerken in de buurt en het vertrouwen in instanties. Het combineren van interviews met professionals en informele gesprekken met buurtbewoners bood een perspectief waarbij zowel de institutionele als buurtaspecten konden worden belicht.

3.2 Analyse

De observaties werden vastgelegd door middel van notities. De observaties richtten zich op het vertrouwen en wantrouwen en begrip en onbegrip tussen de professionals en de verdachten. De notities zijn direct na de bezoeken uitgewerkt in een verslag. Hoewel dit verslag werd gebruikt bij het interpreteren van de resultaten, lag de nadruk voornamelijk op de interviews.

De interviews met de professionals zijn door middel van audio-opnamen vastgelegd en vervolgens getranscribeerd. Met behulp van het programma Atlas.ti zijn de interviews geanalyseerd en gecodeerd. De analyse omvat zowel deductieve als inductieve thematische benaderingen, waardoor zowel de theoretische concepten die in het theoretisch kader zijn opgenomen, als nieuwe inzichten zijn onderzocht. In eerste instantie is gestart met deductieve codering op basis van de concepten die relevant waren voor de onderzoeksvraag (Boeije, 2014). Specifiek zijn de uitdagingen van *legal cynicism*, sociaal kapitaal en sociale cohesie gecodeerd. Vervolgens is een inductieve benadering toegepast om belangrijke uitdagingen te identificeren die niet expliciet naar voren kwamen in het theoretisch kader. Dit betreft het communicatieprobleem en de bereikbaarheid van de bewoners, wat later in de resultaten van dit onderzoek uitgebreider wordt besproken. Daarna is er opnieuw deductief gecodeerd, deze keer gericht op interpersoonlijke behandeling en procedurele rechtvaardigheid, evenals *community policing* en *community justice*, om aanwijzingen te vinden waarmee wijkrechtspraak beter in kan spelen op de uitdagingen. Vervolgens is opnieuw een inductieve benadering toegepast om aanvullende aanwijzingen te vinden voor de manier waarop de wijkrechtspraak kan omgaan met deze uitdagingen. Tot slot is er gecodeerd om aanwijzingen te vinden van eventuele positieve effecten van Wijkrechtspraak op Zuid die door werken in andere instanties binnen het Nederlandse strafrechtstelsel. De thema's die voortkwamen uit het coderingsproces zijn theoretisch onderbouwd aan de hand van de literatuur.

De informele interviews met de bewoners zijn niet opgenomen. Het voeren van informele gesprekken met bewoners kan een zekere mate van vertrouwen en openheid vereisen. Het risico bestond

dat het opnemen van de gesprekken hen mogelijk kon afschrikken. Direct na de gesprekken is de verkregen informatie uitgeschreven in een notitieboekje waar ook herinnerende quotes zijn opgeschreven. Dit is later uitgewerkt in een verslag. Dit bood de mogelijkheid om de inhoud van de gesprekken te analyseren. In de beginfase werd, net zoals bij de interviews van de professionals, deductief gecodeerd. Daarna werd *open coding* toegepast volgens een thematische inhoudsanalyse (Green & Thorogood, 2004). Vervolgens werd er een lijst gemaakt van terugkerende codes en gegroepeerd in terugkerende categorieën, de axiale codes. Uit de axiale codes zijn thema's toegekend. De thema's zijn samengevoegd met de thema's die voortkwamen uit het coderingsproces van de interviews met professionals en zijn theoretisch onderbouwd door de literatuur.

3.3 Betrouwbaarheid en validiteit

Door het combineren van de observaties, de interviews met de professionals en de informele interviews met de bewoners kon er een triangulatie aan data worden verzameld. Dit proces van trianguleren optimaliseert de betrouwbaarheid en validiteit van de data (Babbie, 2020).

Om de interne validiteit te vergroten, werden theoretische inzichten gebruikt om interview onderwerpen van tevoren op te stellen (Creswell & Poth, 2018). Hoewel zowel de interviews met de professionals als de gesprekken met de bewoners semigestructureerd waren door middel van een topiclijst, verliepen ze vrij open. Dit is minder valide dan een gestructureerd interview, echter kon er wel dieper in worden gegaan op de verschillende thema's (Cresswel, 2018).

De externe validiteit is beperkt in dit onderzoek. De bewoners in Rotterdam-Zuid zijn niet geselecteerd op basis van hun ervaring met wijkrechtspraak. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat het onderzoek geen volledig beeld geeft van de daadwerkelijke impact en percepties van degenen die direct betrokken zijn bij Wijkrechtspraak op Zuid. De verstrekte informatie vanuit de bewoners is om deze reden voornamelijk gebruikt om extra inzicht te verkrijgen in de uitdagingen die zich voordoen in Rotterdam-Zuid (deelvraag 1) en om te onderzoeken of er aanwijzingen zijn dat eventuele positieve effecten van wijkrechtspraak door kunnen werken op andere instanties (deelvraag 3). Tevens duurde elk gesprek maximaal tien minuten, waardoor de input van de bewoners beperkt was. Hierdoor is het onderzoek voornamelijk afhankelijk van de interviews met professionals. Dit kan leiden tot een overschatting van de positieve effecten en een onderschatting van de negatieve effecten van wijkrechtspraak. Dit betekent dat de bevindingen mogelijk geen nauwkeurige weergave geven van de mening van de bewoners in Rotterdam-Zuid, waardoor de generaliseerbaarheid van de resultaten beperkt is. Het is echter belangrijk om op te merken dat kwalitatief onderzoek vaak niet gericht is op generalisatie naar een hele populatie maar eerder op het verkrijgen van theoretische generaliseerbaarheid en het begrijpen van mechanismen (Kleemans & Staring, 2008).

3.4 Ethiek

Om ervoor te zorgen dat de ethische normen tijdens het onderzoeksproces werden nageleefd, zijn er maatregelen genomen om privacy van de deelnemers te waarborgen. Mondelinge toestemming werd verkregen voorafgaand aan de interviews met professionals en gesprekken met bewoners, waarbij ethische en privacyaspecten werden besproken. Anonimiteit van respondenten werd gegarandeerd en geluidsopnamen werden veilig opgeslagen op een beveiligde online schijf met beperkte toegang. Na het uploaden werden de opnamen verwijderd van de telefoon van de onderzoeker. Transcripten en veldnotities werden eveneens opgeslagen op een beveiligde externe harde schijf. Verzamelde gegevens werden alleen gedeeld met de supervisor en tweede lezer, en na afronding van het project verwijderd.

4. Resultaten

“Ze hebben absoluut geen vertrouwen. Vertrouwen in de overheid in het algemeen, maar ook gewoon geen vertrouwen in instanties die hulp bieden.” (Professional 3, 03-05-2023)

4.1 Inleiding

In dit deel wordt ingegaan op hoe wijkrechtspraak het vertrouwen in de rechtspraak en andere instituties beïnvloedt. Ten eerste wordt de focus gelegd op de uitdagingen die worden ervaren in Rotterdam-Zuid, waarbij zowel het perspectief van de professionals als de bewoners aan bod komt. Ten tweede wordt ingegaan op de wijze waarop Wijkrechtspraak op Zuid rekening kan houden met de uitdagingen die zijn gedefinieerd in deelvraag 1. Gezien de bewoners waarmee gesproken is geen ervaring hadden met wijkrechtspraak, wordt hier alleen vanuit het perspectief van de professionals gesproken. Tot slot worden de aanwijzingen beschreven van het doorwerken van de positieve effecten van wijkrechtspraak in het vertrouwen in andere instanties. De bevindingen worden verder geïllustreerd met behulp van citaten van zowel de professionals als bewoners uit Rotterdam-Zuid, waarvan de grammatica waar nodig enigszins is aangepast.

4.2 Uitdagingen bij het creëren van wederzijds vertrouwen in Rotterdam-Zuid

4.2.1 Sociaal kapitaal en sociale cohesie

Zoals beschreven in de literatuur hebben stadsbuurten met doorgaans weinig sociale zekerheid zelden het sociale kapitaal dat nodig is om vertrouwen op te bouwen (Sampson, 1997; Putnam, 2007). Verschillende professionals geven aan dat er weinig sociale banden binnen wijken in Rotterdam-Zuid bestaan en dat de sociale cohesie relatief laag is. Ter illustratie een citaat van één van de professionals die deze constatering onderschrijft:

“Dit is natuurlijk wel een wijk waar de sociale cohesie onderling vrij klein is. Het is echt niet zo dat iedereen elkaar kent in dit soort wijken.” (Professional 4, 01-05-2023)

Bovendien is gebleken uit de interviews met professionals dat bewoners van Rotterdam-Zuid in bepaalde gevallen te maken hebben met relatief mindere leefomstandigheden en dat kwetsbare groepen in een moeilijke situatie terecht kunnen komen door beperkte toegang tot hulpbronnen:

“Kijk, als je hier op Zuid opgroeit, dan is er best wel een grote groep die het gewoon echt niet heel erg getroffen hebben. Veel mensen bij elkaar met weinig geld, slechte huisvesting en problemen op straat. Dat geeft natuurlijk heel veel gedoe.” (Professional 6, 03-05-2023)

De beschrijvingen van de professionals over de uitdagingen in Rotterdam-Zuid laten zien dat er weinig sociaal kapitaal is in de wijken in Rotterdam-Zuid en dat er weinig sociale netwerken zijn die kunnen

zorgen voor sociale steun en economische mogelijkheden. Dit lijkt aan te sluiten bij de theorieën over sociaal kapitaal en sociale cohesie, dat onder andere wordt beschreven door Putnam (2000) en Schwarz et al. (1995).

Vanuit de gesprekken met de bewoners kan dit deels worden bevestigd. Verschillende bewoners geven aan dat ze geen directe contacten hebben met hun burens. Een noemenswaardige observatie is dat een aantal bewoners bezorgdheid heeft geuit over de, naar hun mening, overvloed van gemeentelijke initiatieven dat de verschillende culturen binnen een wijk scheidt. Ter illustratie een kenmerkende quote van een bewoner die dit aangeeft:

“Veel initiatieven die vanuit de gemeente worden genomen om Rotterdam-Zuid beter te maken zijn gericht op het splitsen van culturen. Ik wil juist dat de culturen gemengd blijven in deze wijk, mensen moeten niet weggejaagd worden.” (Bewoner 2, 04-05-2023)

Concluderend zijn er weinig sociale netwerken die kunnen zorgen voor sociale steun en mogelijkheden in Rotterdam-Zuid, wat het voor professionals moeilijk kan maken om vertrouwen op te bouwen. De gemeentelijke initiatieven ter bevordering van sociaal kapitaal en sociale cohesie worden echter sceptisch ontvangen door bewoners.

4.2.2 Legal cynicism

De beschrijvingen van professionals over Rotterdam-Zuid tonen aan dat veel bewoners een wantrouwen hebben tegenover verschillende instanties. Bovendien ervaren professionals soms volledige desinteresse van verdachten om samen te werken. Dit sluit aan bij het concept 'legal cynicism', dat verwijst naar een negatieve houding ten opzichte van wetshandhaving en het rechtssysteem (Sampson & Bartusch; Kirk en Matsuda, 2011):

“Het vertrouwen in die wijk is natuurlijk wel lager. Soms kunnen mensen die bijvoorbeeld schulden hebben... die gaan niet eens naar de gemeente, terwijl daar wel allerlei faciliteiten zijn. Soms weten ze het ook niet, maar soms hebben ze ook niet het vertrouwen dat het dan opgelost wordt.” (Professional 7, 10-05-2023)

“Soms willen mensen zelf helemaal niet meewerken hoor. Ze moeten natuurlijk zelf veranderen, maar ze zeggen dan wel heel vaak van ja ik word niet goed geholpen, ze leggen het probleem dan vaak bij de hulpverdeling.” (Professional 8, 11-05-2023)

Vanuit de professionals lijkt dit wantrouwen te komen door eerdere negatieve ervaringen zoals etnische profilering, maar ook gebeurtenissen zoals de toelagenaffaire. Onderstaand ter illustratie een citaat afkomstig van een professional:

“Een hele belangrijke situatie is natuurlijk de toelagenaffaire. Ik zie dat dat een enorme breuk heeft opgeleverd op het vertrouwen in de instanties. Vooral voor die groep die al kwetsbaar is, dat zijn toch ook vaak mensen die niet zoveel te makken hebben als wij dat misschien zouden hebben.” (Professional 6, 03-05-2023)

De gesprekken met de bewoners bevestigen ook dat publieke instanties geen goede reputatie hebben in Rotterdam-Zuid. Tijdens de gevoerde gesprekken met de bewoners is er dieper ingegaan op de percepties van de bewoners ten aanzien van het justitiële systeem. Het viel op dat een aanzienlijk aantal bewoners direct defensief reageerde bij het horen van de term 'justitie'. 'Justitie' werd hierbij geassocieerd met de overheid, waarover de bewoners hun ontevredenheid uitten. Een bewoner gaf hierover het volgende aan:

“Ze moeten het daar in Den Haag allemaal veel beter gaan regelen. Ze beloven wel van alles maar doen niks.” (Bewoner 11, 26-05-2023)

Concluderend blijkt uit de interviews met de professionals en de gesprekken met de bewoners dat er naast *legal cynicism* ook een algemeen institutioneel cynisme is tegenover publieke instanties.

4.2.3 Communicatie

Bijkomend zijn er ook uitdagingen die niet direct in het theoretisch kader zijn opgenomen. Uit de interviews met de professionals is gebleken dat veel bewoners en verdachten de Nederlandse taal niet goed beheersen. De volgende quotes zijn slechts een klein deel uit de hoeveelheid voorbeelden betreffend het communicatieprobleem:

“Het is natuurlijk ook een groot probleem dat wij met veel mensen te maken krijgen die een taalachterstand hebben en dus vaak begrippen niet kunnen duiden.” (Professional 6, 03-05-2023)

“Heel veel mensen in deze buurt hebben een leerachterstand of spreken überhaupt de Nederlandse taal niet. Als je dan bijvoorbeeld verslaafd bent en er sprake is van een taalbarrière, dan is het heel lastig om te begrijpen wat er allemaal gaat gebeuren.” (Professional 6, 03-05-2023)

Dit werd ook opgemerkt tijdens de gesprekken met bewoners. Veel bewoners die werden aangesproken hadden beperkte kennis van de Nederlandse taal. Bovendien kwam naar voren dat er een gebrek aan

kennis bestaat over wijkrechtspraak. Het viel op dat geen van de bewoners waarmee gesproken werd bekend was met wat wijkrechtspraak inhoudt. Ter illustratie een kenmerkende quote van een bewoner:

“Ik woon al 48 jaar hier op Zuid maar ik heb eerlijk gezegd nog nooit van de wijkrechtspraak gehoord. Ik heb überhaupt eigenlijk echt geen idee hoe het strafrechtstelsel in Nederland werkt” (Bewoner 9, 04-05-2023).

Samenvattend blijkt dat veel inwoners van Rotterdam-Zuid de Nederlandse taal slechts beperkt beheersen en bovendien over geringe kennis betreft de wijkrechtspraak en het algemene strafrechtstelsel beschikken.

4.2.4 Bereikbaarheid

Tot slot blijkt uit de bevindingen dat professionals geconfronteerd worden met een aanzienlijk aantal bewoners die niet geregistreerd zijn en daardoor moeilijk te bereiken zijn. De professionals beschrijven uitdagingen betreft het bereiken van bewoners uit Rotterdam-Zuid, waaronder het ontbreken van een vaste woon- of verblijfplaats en het niet hebben van een burgerservicenummer (BSN):

“Er zijn ook heel veel verdachten die van de radar af zijn. Zij hebben geen vaste woon- of verblijfplaats. Heel veel mensen spreken de taal niet, zijn misschien ook ongewenst vreemdeling.” (Professional 7, 10-05-23)

Concluderend zijn er vier hoofduitdagingen bij het opbouwen van wederzijds vertrouwen in Rotterdam-Zuid. Ten eerste blijkt er een gebrek aan sociaal kapitaal en sociale cohesie te zijn. Een tweede uitdaging is het *legal cynicism*, waarbij er een algemene sceptische houding heerst ten opzichte van het juridische systeem en de instanties die daarmee verbonden zijn. Ten derde bestaan er communicatieproblemen, waarbij met name taalbarrières en een gebrek aan kennis over wijkrechtspraak naar voren komen. Tot slot de vierde uitdaging, de moeilijke bereikbaarheid van verdachten zonder vaste woon- of verblijfplaats. In de volgende sectie zullen de kansen voor de wijkrechtspraak, met het oog op de omschreven uitdagingen, uiteen worden gezet.

4.3 Aanwijzingen hoe Wijkrechtspraak op Zuid rekening kan houden met de uitdagingen

4.3.1 Uitdaging: Gebrek aan sociaal kapitaal en sociale cohesie

Verschillende professionals hebben aangegeven dat de buurt sneller geneigd is om een zitting bij te wonen, in vergelijking met de reguliere rechtspraak, wanneer de zaak ook problemen in de buurt betreft. Ter illustratie een citaat van een professional die dit bevestigt:

“Je merkt ook wel dat de buurt sneller langskomt. Bijvoorbeeld bij een burenruzie, dan komt de buurt ook mee. Dat zie je bij het reguliere recht veel minder.” (Professional 9, 11-05-2023)

Echter laten de resultaten geen aanwijzingen zien dat Wijkrechtspraak op Zuid direct inspeelt op de uitdaging van het gebrek aan sociale cohesie en sociaal kapitaal. Er lijkt weinig aandacht te worden besteed aan het specifiek stimuleren van sociale cohesie binnen de buurt.

4.3.2 Uitdaging: *Legal cynicism*

Uit de interviews met de professionals blijkt dat wijkrechtspraak, in vergelijking met de reguliere rechtspraak, meer aandacht besteed aan de persoonlijke behandeling. Dit kan onder andere bijdragen aan de tweede beschreven uitdaging in Rotterdam-Zuid, het institutioneel cynisme. Ter illustratie twee citaten van professionals die de meer persoonlijke behandeling van wijkrechtspraak demonstreren:

“We letten op hoe je een persoon aanspreekt. Dat je niet te veel op het juridische focust maar juist in begrijpelijke taal uitlegt wat we aan het doen zijn. Dat maakt de afstand kleiner tijdens een zitting. Hierdoor krijgen ze ook vaak het gevoel dat de rechter echt naar hen luistert.” (Professional 5, 03-05-2023)

“Zijn leven ging van diepe ellende naar weer perspectief. Er was naar hem geluisterd op meerdere momenten. Er was tijd. Eerst had hij schulden en thuis liep het niet [...] Na het traject van de wijkrechtspraak stond die man er echt onwerkelijk stralend bij. Zijn leven had gewoon weer perspectief. Het was gewoon de duurzame oplossing. Die was er voor hem.” (Professional 8, 11-05-2023)

Dit heeft mogelijk een positief effect op de uitdaging van *legal cynicism* in Rotterdam-Zuid, zoals eerder beschreven. De professionals benadrukken het belang van de persoonlijke benadering. Dit lijkt aan te sluiten op de concepten van procedurele rechtvaardigheid en interpersoonlijke behandeling, zoals beschreven door Tyler (2003; 2005) en Van den Bos et al. (1998).

Tijdens de observaties werd tevens opgemerkt dat er bij Wijkrechtspraak op Zuid meer aandacht werd besteed aan de individuele persoon en de onderliggende problemen, in vergelijking met de reguliere Rechtbank Rotterdam, waar eveneens observaties zijn uitgevoerd. Bij Wijkrechtspraak op Zuid werd meer tijd en zorg besteed aan het in kaart brengen van de specifieke omstandigheden waarmee de verdachte werd geconfronteerd. Dit resulteerde in een meer persoonsgerichte benadering, waarbij rekening werd gehouden met de context en de achtergrond van de verdachte. In de reguliere Rechtbank Rotterdam lag de focus voornamelijk op het afhandelen van zaken volgens de formele procedures, zonder dezelfde diepgaande aandacht voor de individuele situaties van de verdachten.

Dit vertoont overeenkomsten met de theorie van herstelrecht zoals beschreven door Daly (2000). In deze benadering krijgen verdachten een belangrijkere rol toebedeeld, waarbij de focus verschuift van de inbreuk op de rechtsorde naar de ervaren schade.

4.3.3 Uitdaging: Communicatie

De persoonlijke behandeling en de tijd die uitvoerig wordt genomen bij wijkrechtspraak, in vergelijking met de reguliere rechtspraak, kunnen ook bijdragen aan het aanpakken van de communicatie-uitdaging die werd beschreven als derde uitdaging. Ter illustratie twee citaten van professionals hieromtrent:

“De verdachte wordt echt vanaf het begin meegenomen van wat er nou echt gaat gebeuren, hierdoor krijgt de bewoner zelf een inzicht dat je je problemen ook op een andere manier kan aanpakken [...] Voor niet iedereen is het logisch dat je hulp kan vragen.” (Professional 8, 11-05-2023)

“Dus ze krijgen een uitnodiging voor de zitting. En worden daarna nog geappt alsof je naar de tandarts gaat. Van hé vergeet niet uw afspraak bij de rechter.” (Professional 10, 17-05-2023)

Echter zijn er geen specifieke aanwijzingen gevonden dat Wijkrechtspraak op Zuid effectief omgaat met de taalbarrière en de beperkte kennis over wijkrechtspraak, die beide onderdeel zijn van de derde uitdaging. Professionals geven aan dat er wel regelmatig artikelen verschijnen in de media, maar het is waarschijnlijk dat veel bewoners in Rotterdam-Zuid deze artikelen niet lezen:

“In alle eerlijkheid, hou ik mijn hart vast of mensen de wijkrechtspraak kennen. Er verschijnen wel regelmatig artikelen in de media maar ik denk dat veel mensen in die wijk echt aan het overleven zijn. Dus hierdoor hebben mensen helemaal niet de tijd om een krant te lezen en staan ze niet open voor om zich te laten informeren.” (Professional 10, 17-05-2023)

Hoewel de persoonlijke behandeling dat wordt geboden bij wijkrechtspraak kan bijdragen aan het aanpakken van communicatieproblemen, zijn er geen specifieke aanwijzingen gevonden dat taalbarrières en beperkte kennis over wijkrechtspraak worden aangepakt.

4.3.4 Uitdaging: Bereikbaarheid

Tot slot blijkt uit de interviews met de professionals dat wijkrechtspraak, in vergelijking met de reguliere rechtspraak, meer aandacht besteed aan het opbouwen van een samenwerking met de verdachte en bewoner. Dit zorgt voor een betere bereikbaarheid van de verdachte en bewoner, zoals omschreven als vierde uitdaging binnen dit onderzoek. De betrokkenheid van de advocatuur wordt hierbij als een belangrijke meerwaarde gezien. Ter illustratie een citaat van een professional die aangeeft zijn cliënt aan te sporen mee naar een zitting te gaan:

“Meestal rijdt hij dan met mij mee. Of soms zeg ik nou ik koop wel een treinkaartje voor je. Ik had ook bij iemand waar ik tegen zei van oh ik kom je wel ophalen [...] Hij zei eerst: nee ik ga niet mee, ik heb hoofdpijn. Toen zei ik van nee je gaat wel mee, je hebt geen hoofdpijn. Uiteindelijk was het mij toch gelukt om hem wel mee te krijgen.” (Professional 2, 26-04-2023)

Daarnaast lijkt wijkrechtspraak effectiever te zijn in het bereiken van verdachten en hen te betrekken bij het rechtssysteem, in vergelijking met de reguliere rechtspraak waar veel verdachten niet verschijnen:

“Vaak zien we bij reguliere rechtspraak [...] dat er maar heel weinig mensen daadwerkelijk naar de rechtbank komen. Volgens mij is het zelfs minder dan 10 procent. Maar wanneer er zaken worden behandeld door de buurtrechter, verschijnt er 52 procent van de betrokkenen. Dat is een aanzienlijk groot verschil. Deze groep, die anders buiten beeld blijft, valt niet te bereiken of te helpen, want ze komen gewoonweg niet opdagen.” (Professional 7, 10-05-13)

Bovendien hebben professionals aangegeven dat wijkrechtspraak procedures sneller afhandelt in vergelijking met de reguliere rechtspraak, waarbij de tijd tussen het indienen van een zaak en de daadwerkelijke behandeling ervan korter is. Dit snellere proces kan voordelen bieden voor alle betrokken partijen.

4.3.5 Mattheuseffect

Dit onderzoek wijst uit dat wijkrechtspraak meer kan doen in de reductie van de vier beschreven uitdagingen. Echter is het van belang om rekening te houden met het mattheuseffect, zoals beschreven door Snel en Engbersen (2018) en Van den Broeck (2009). Uit de interviews met de professionals blijkt dat het aannemelijk is dat er een mattheuseffect kan optreden. Ter verduidelijking een citaat van een professional:

“En dan moet ik ook eerlijk zeggen, sommige mensen die zijn ook gewoon echt wel kansloos. En dat bedoel ik niet op een op een lelijke manier, maar sommige mensen die kan je echt van alles aanbieden maar soms werkt dat allemaal niet. Het klinkt heel hard, maar als iemand alles weigert, dan houdt het ook gewoon op.” (Professional 6, 10-05-2023)

“Maar het ligt ook voor een groot deel natuurlijk ook bij de mensen zelf, er wordt wel veel hulp geboden, maar je moet het ook zelf doen. En niet iedereen krijgt dat voor elkaar.” (Professional 3, 28-04-2023)

Uit de interviews met de professionals blijkt dat degenen die bereid zijn om mee te werken en hulp te aanvaarden, waarschijnlijk meer zullen profiteren van de mogelijkheden en voordelen die voortvloeien uit de inspanningen die de wijkrechtspraak levert. Aan de andere kant kunnen degenen die minder motivatie hebben mogelijk niet dezelfde mate van succes of duurzame oplossingen bereiken, zelfs als de nodige sociale structuren en ondersteuning aanwezig zijn.

Concluderend kan Wijkrechtspraak op Zuid met name effectief zijn in het aanpakken van de uitdagingen op het gebied van *legal cynicism*, de communicatieproblemen, door de meer persoonlijke behandeling, en de moeilijke bereikbaarheid van sommige verdachten. Er zijn echter beperkte aanwijzingen gevonden dat Wijkrechtspraak op Zuid kan bijdragen aan de uitdaging van het gebrek aan sociaal kapitaal en sociale cohesie in Rotterdam-Zuid. Ook kan het mattheuseffect optreden, waarbij bewoners en verdachten met weinig motivatie mogelijk niet volledig deelnemen aan de wijkrechtspraak of de aangeboden hulp en oplossingen accepteren.

4.4 Sociale besmetting en spillover effecten

Tijdens de interviews en de gesprekken met bewoners werd onderzocht of de mogelijke positieve effecten van Wijkrechtspraak op Zuid kunnen verspreiden naar andere instanties. Het concept van sociale besmetting dat onder andere door Scherer & Cho (2003) werd omschreven wordt verondersteld in de interviews met professionals. Verschillende professionals zijn van mening dat de positieve effecten van de wijkrechtspraak zich via sociale banden kunnen verspreiden. Ter illustratie een quote van een professional die dit aangeeft:

“Maar ik denk wel dat de mensen die daar geweest zijn, een positieve ervaring hebben gehad met de overheid in brede zin, met de rechtsstaat, en dat dat doorwerkt, een sneeuwbal effect heeft. Nog los van de positieve impact op de individuele levens van mensen, geloof ik dat het een bredere invloed heeft.”
(Professional 5, 03-05-2023)

Tijdens de gesprekken met de bewoners werd duidelijk dat, hoewel geen van hen ervaring had met wijkrechtspraak, er wel sympathie is voor dit initiatief. Nadat ze uitleg hadden gekregen over wijkrechtspraak, waardeerden ze vooral de toegankelijkheid ervan:

“Ik moest voor een echtscheiding een keer naar het Wilhelminaplein⁵, ik weet nog wel dat ik het allemaal maar niks vond toen ik daarbinnen liep. Alles was grijs en grauw en er stond op elke hoek een bewaker. Had mij maar naar zo’n schoolgebouw gestuurd hoor, dat lijkt mij veel fijner.” (Bewoner 1, 04-05-2023)

---

⁵ De reguliere Rechtbank Rotterdam is gevestigd aan het Wilhelminaplein in Rotterdam

Naast verspreiding via sociale banden, kan het vertrouwen of wantrouwen zich ook verspreiden via instituties, zoals beschreven door Tyler & Huo (2000). Hoewel professionals erkennen dat dit mogelijk is, is het onduidelijk of deze potentie daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Bewoners tonen sympathie voor wijkrechtspraak maar er zijn geen directe aanwijzingen gevonden dat een positieve houding ten opzichte van de wijkrechtspraak bijdraagt aan een positieve houding ten opzichte van andere instanties. Het is waarschijnlijk dat het spillover effect beter merkbaar is binnen sociale banden dan dat het zich uitbreidt naar andere instanties.

5. Conclusie en Discussie

5.1 Conclusie

Dit onderzoek had als doel de effectiviteit van wijkrechtspraak als aanpak ter bevordering van wederzijds vertrouwen tussen de burger en deze instanties te verkennen. In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag hoe wijkrechtspraak het vertrouwen in de rechtspraak en andere instituties in het Nederlandse strafrechtstelsel onder inwoners van stadsbuurten met een achterblijvende mate van institutioneel vertrouwen beïnvloedt. Hiervoor is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar “Wijkrechtspraak op Zuid” en haar effecten op de gemeenschap van Rotterdam-Zuid. Rotterdam-Zuid kenmerkt zich door diverse etnische groepen evenals een relatief hoge mate van armoede en criminaliteit.

Uit de resultaten zijn vier uitdagingen geconstateerd die de schepping van wederzijds vertrouwen in Rotterdam-Zuid belemmeren. Ten eerste speelt het gebrek aan sociaal kapitaal en sociale cohesie in de wijk een grote rol. In het geval van Rotterdam-Zuid kan het ontbreken van deze sociale netwerken het vermogen van professionals belemmeren om een gevoel van vertrouwen en betrokkenheid vanuit de gemeenschap op te bouwen. Daarnaast vormt het cynisme jegens publieke instanties een uitdaging. Vervolgens werpt het communicatieprobleem zich op als struikelblok, met op de voorgrond taalbarrières en een gebrek aan kennis omtrent wijkrechtspraak. Tot slot vormt de moeilijke bereikbaarheid van verdachten zonder vaste woon- of verblijfplaats een horde die publieke instanties zullen moeten nemen in de queeste naar groeiend vertrouwen van de burger.

De eerste uitdaging van het gebrek aan sociale cohesie en sociaal kapitaal wordt slechts beperkt aangepakt binnen “Wijkrechtspraak op Zuid”. Hoewel professionals aangeven dat buurtbewoners sneller geneigd zijn om langs te komen, wordt er geen specifieke aandacht besteed aan het bevorderen van sociale cohesie binnen de buurt. De tweede uitdaging, het *legal cynicism*, wordt aangepakt door meer aandacht te besteden aan de onderliggende problemen van bewoners en een persoonlijkere benadering te hanteren. Dit kan bijdragen aan het verminderen van cynisme op zowel institutioneel als juridisch niveau. De derde uitdaging van het communicatieprobleem krijgt meer aandacht vanwege het uitgebreide tijdsbestek dat de wijkrechtspraak neemt voor het grondig uitleggen van de juridische processen tijdens zittingen. Ten slotte investeert de wijkrechtspraak meer in het opbouwen van samenwerking met verdachten en bewoners, wat resulteert in een hogere opkomst bij zittingen in vergelijking met de reguliere rechtspraak. Dit is belangrijk gezien de moeilijkheden bij het bereiken van sommige verdachten en bewoners, wat beschreven is als de vierde uitdaging. Echter is het van belang om rekening te houden met het mattheuseffect, waarbij de wijkrechtspraak mogelijk alleen aandacht besteedt aan bewoners en verdachten die al enige vorm van welwillendheid vertonen.

De resultaten hebben tot slot uitgewezen dat mogelijk positieve effecten van de wijkrechtspraak zich mogelijk kunnen verspreiden binnen sociale banden. Hoewel professionals en bewoners erkennen

dat de wijkrechtspraak mogelijk positieve effecten oplevert op lokaal niveau, is er nog beperkte invloed op de bredere effecten op juridische systemen of andere instituties.

Concluderend is uit dit kwalitatieve onderzoek gebleken dat de wijkrechtspraak een beloftevolle interventie is dat een positieve invloed kan hebben op het vertrouwen. De wijkrechtspraak heeft met name positieve effecten op de uitdagingen van het *legal cynicism*, het communicatieprobleem en de bereikbaarheid. Echter zijn de effecten op de sociale cohesie en het sociaal kapitaal beperkt en blijft het potentieel van het spillover effect onbenut.

5.2 Discussie

5.2.1 Implicaties

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek ligt in het verkennen van wijkrechtspraak en het identificeren van beleidsimplicaties voor het verbeteren van vertrouwen in stadsbuurten. De resultaten tonen aan dat de wijkrechtspraak een positieve invloed heeft op de uitdagingen van het *legal cynicism*, de communicatieproblemen en de bereikbaarheid van de verdachten. De resultaten wijzen echter wel op beperkingen van wijkrechtspraak. Zo besteed “Wijkrechtspraak op Zuid” nog beperkt aandacht aan het verbeteren van de sociale cohesie binnen de buurt en is het spillover effect beperkt. Om de sociale cohesie te versterken en een beter begrip van wijkrechtspraak te bevorderen, is het belangrijk om nauwer samen te werken met de bewoners. Daarbij kan er meer nadruk gelegd worden op het aangaan van samenwerkingen met verschillende buurthuizen in Rotterdam-Zuid. Dit is van belang omdat het potentieel van het spillover effect beperkt blijft. Een andere beperking van wijkrechtspraak is het gebrek aan kennis over de wijkrechtspraak en taalbarrières onder buurtbewoners. Opvallend is dat professionals aangeven dat er regelmatig artikelen worden gepubliceerd in kranten, wat bij moet dragen aan de bekendheid van wijkrechtspraak. Echter blijkt dat de artikelen vaak geplaatst worden in kranten zoals de Volkskrant en Trouw. Het waarschijnlijk dat deze artikelen niet effectief zijn in het bereiken van de bewoners, gezien het feit dat veel bewoners in Rotterdam-Zuid de Nederlandse taal niet goed beheersen en de kranten voornamelijk gericht zijn op hoogopgeleide lezers.

Wat betreft de relatie tussen de bevindingen van het onderzoek en de literatuur over het onderwerp, is het opmerkelijk dat bestaande theorieën die zich richten op sociale- en vertrouwensproblemen in stadsbuurten, die met name ontwikkeld zijn in Amerika, overeenkomen met de resultaten die gevonden zijn in Rotterdam-Zuid. De resultaten bevestigen dat in buurten met weinig sociaal kapitaal en sociale cohesie vaak gevoelens van wantrouwen en ontevredenheid heersen, wat wijst op een gebrek aan sterke buurtgerichte relaties, zoals beschreven door Tönnies (1996) en Durkheim (1997). Professionals worden geconfronteerd met de specifieke uitdaging om in buurten met weinig sociaal kapitaal en sociale cohesie samen te werken met bewoners en vertrouwen op te bouwen. Het lijkt te worden bevestigd dat er een verband bestaat tussen de sociale omgeving van een buurt en het niveau van wantrouwen, zoals door Putnam (2007) en Sampson (1997) beschreven.

Tyler (2003; 2005) en Van den Bos et al. (1998) benadrukken het belang van interpersoonlijke behandeling en procedurele rechtvaardigheid bij het creëren van wederzijds vertrouwen. Het lijkt deels te worden bevestigd dat de persoonsgerichte aanpak van de wijkrechtspraak bijdraagt aan het creëren van vertrouwen. De resultaten van het onderzoek bevestigen dat verdachten zich meer gehoord voelen tijdens een zitting bij de wijkrechtspraak in vergelijking met de reguliere rechtspraak. Dit kan worden gekoppeld aan de principes van procedurele rechtvaardigheid zoals benadrukt door Thibaut en Walker (1975). Dat de wijkrechtspraak aanzienlijk meer tijd besteedt aan het verduidelijken van procedures en meer belang hecht aan de manier waarop verdachten worden aangesproken, lijkt in lijn te zijn met de eerste twee principes. Deze inspanningen dragen bij aan een gevoel van eerlijkheid en transparantie, wat op zijn beurt het vertrouwen van verdachten kan vergroten.

Dat het vertrouwen of wantrouwen dat mensen ervaren via sociale banden kan worden verspreid, zoals onder andere beschreven door Scherer & Co (2003), lijkt deels te worden bevestigd. Professionals geven aan te denken dat verdachten vertellen over de wijkrechtspraak maar zijn hier niet zeker van. Professionals en bewoners erkennen dat er potentie is, maar het blijft onduidelijk of deze potentie ook daadwerkelijk wordt benut. Hoewel sommige bewoners positief staan tegenover de wijkrechtspraak, is hun mening voornamelijk gebaseerd op ontvangen uitleg en niet op daadwerkelijke ervaring. Bovendien benadrukken zij voornamelijk het toegankelijke karakter van de wijkrechtspraak, wat niet direct gerelateerd is aan het vertrouwen in andere instanties binnen het strafrechtstelsel.

5.2.2 Limitaties en vervolgonderzoek

Een limitatie van dit onderzoek was dat het hoofdzakelijk was gebaseerd op interviews met professionals. Vanwege de beperkte tijd van dit onderzoek en de moeilijke toegankelijkheid van de verdachten, was het niet mogelijk om verdachten te interviewen. Daarentegen werden er gesprekken gevoerd met bewoners uit Rotterdam-Zuid. Echter hadden geen van deze bewoners ervaring met wijkrechtspraak.

Om de resultaten van dit onderzoek te versterken en meer inzicht te krijgen in de effecten van wijkrechtspraak, zijn er verschillende aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Ten eerste kan verder onderzoek zich richten op het volgen van verdachten die daadwerkelijk deelnemen aan wijkrechtspraak. Het meten van verdachten vóór en na hun deelname aan de wijkrechtspraak kan helpen om de effecten op individueel niveau beter te begrijpen. Door middel van een vergelijkende analyse kunnen de veranderingen in percepties, gedragingen en vertrouwen worden onderzocht.

Naast het volgen van verdachten is het belangrijk om het bredere perspectief van de buurt te onderzoeken. Dit omvat het betrekken van meer buurtbewoners die wel bekend zijn met de wijkrechtspraak. Door deze bredere benadering kan een uitgebreider beeld worden verkregen van de impact van de wijkrechtspraak op de gemeenschap.

Daarnaast kan toekomstig onderzoek overwegen om specifiek te kijken naar de achtergronden van bewoners in Rotterdam-Zuid, met speciale aandacht voor taalbarrières en de mogelijke inzet van

gespecialiseerde tolken om verdachten te ondersteunen en te helpen bij de communicatie. Dit zou kunnen bijdragen aan een betere toegankelijkheid en begrip van de wijkrechtspraak.

Tot slot kan er worden aanbevolen om de veiligheidsmonitor, waarnaar aan het begin van dit onderzoek werd verwezen, vaker te gebruiken om effecten van wijkrechtspraak op macroniveau te onderzoeken. Door het vergelijken van buurten waar de wijkrechtspraak is geïmplementeerd met vergelijkbare buurten waar dit niet het geval is, kan worden aangetoond of er een positieve ontwikkeling van vertrouwen plaatsvindt.

Erkennend dat toekomstig onderzoek ook de verdachten moet omvatten en het bredere perspectief van de buurt en haar bewoners moet onderzoeken, dragen de bevindingen van dit onderzoek bij aan ons begrip over hoe wijkrechtspraak het vertrouwen in instituties beïnvloedt binnen stadsbuurten met een achterblijvende mate van institutioneel vertrouwen.

Literatuur

- Babbie, E. R. (2020). *The practice of social research*. Cengage learning.
- Berman, G., & Feinblatt, J. (2001). Problem-solving courts: A brief primer. *Law & Policy*, 23(2), 125-140.
- Boeije, H.R. (2014). H6. Methoden en technieken van kwalitatieve analyse. In *Analyseren in kwalitatief onderzoek* (pp. 110-148).
- Boon, A., Van Dorp, M., & De Boer, S. (2018). Oververtegenwoordiging van jongeren met een migratieachtergrond in de strafrechtketen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 60(3), 268-288.
- Bos, K. van den (2011). *Vertrouwen in de overheid*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Bourdieu, P. (1985). The social space and the genesis of groups. *Social Science Information*, 24(2), 195-220.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). Greenwood.
- Braga, A. A., Winship, C., Tyler, T. R., Fagan, J., & Meares, T. L. (2014). The salience of social contextual factors in appraisals of police interactions with citizens: A randomized factorial experiment. *Journal of Quantitative Criminology*, 30(2), 237-266.
- Braga, A. A., Brunson, R. K., & Drakulich, K. M. (2019). Race, place, and effective policing. *Annual review of sociology*, 45, 535-555.
- Broeck, T. van den (2009). Sociale controle tussen nu en straks. In *Van pionier tot onmisbaar: Over 30 jaar panopticon*. Maklu.
- Burawoy, M., A. Burton, A. A. Ferguson, K. J. Fox, J. Gamson, N. Gartrell, L. Hurst, C. Kurzman, L. Salzinger, J. Schiffman, and S. Ui, eds. (1991). *Ethnography Unbound: Power and Resistance in the Modern Metropolis*. Berkeley: University of California Press.
- Burawoy, M. (2005). For public sociology. *American sociological review*, 70(1), 4-28.
- Carpiano, R. M. (2006). Toward a neighborhood resource-based theory of social capital for health: can Bourdieu and sociology help? *Social science & medicine*, 62(1), 165-175.
- CBS. (2021). *Veiligheidsmonitor*. Veiligheidsmonitor. Geraadpleegd op 14 juni 2023, van <https://veiligheidsmonitor.databank.nl>
- Christakis, N. A., & Fowler, J. H. (2013). Social contagion theory: examining dynamic social networks and human behavior. *Statistics in medicine*, 32(4), 556-577.
- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2018). *Qualitative Inquiry and Research Design*. Thousand Oaks, Canada: SAGE Publications
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The counseling psychologist*, 35(2), 236-264.

- Daly, K. (2000). Restorative justice in diverse and unequal societies. *Law Context: A Socio Legal J.*, 17, 167.
- De Rechtspraak. (2021). *Wijkrechtspraak Rotterdam Zuid*. Geraadpleegd op 8 maart 2023, van <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Rotterdam/Paginas/wijkrechtspraak-rotterdam-zuid.aspx>
- De Rechtspraak. (z.d.-a). *Multiproblematiek wijkrechtspraak*. <https://www.rechtspraak.nl/>. Geraadpleegd op 5 april 2023, van <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Kwaliteit-van-de-rechtspraak/innovatie-binnen-de-rechtspraak/MER/Paginas/multiproblematiek-wijkrechtspraak.aspx>
- De Rechtspraak. (z.d.). *Rechtsgebieden*. Geraadpleegd op 17 maart 2023, van <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Rechtsgebieden>
- Dekker, P., Maas-de Waal, C., & Meer, T. V. D. (2004). Vertrouwen in de rechtspraak.
- Durkheim, E. (1997). *Division of labor in society*. New York: Free Press.
- Elchardus, M. (2015). Dubieuze merite, reëel precariaat: een sociaal en cultureel rapport dat het verschil zou kunnen maken. *Tijdschrift Sociologie*, 11(3-4), 576-582.
- Engbersen, G., Snel, E., & de Boom, J. (2007). De adoptie van wijken. Erasmus Universiteit/RISBO Contractresearch: Rotterdam, The Netherlands.
- Engbersen, G., Van der Leun, J., & De Boom, J. (2007). The fragmentation of migration and crime in the Netherlands. *Crime and justice*, 35(1), 389-452.
- Engbersen, G., Custers, G., Glas, I., & Snel, E. (2019). *Maasstad aan de monitor*
- Groenhuijsen, M. (2010). Herstelrecht in Nederland: een slachtofferperspectief. *Tijdschrift voor herstelrecht*, 10(4), 53-62
- Geller, A., & Fagan, J. (2019). Police contact and the legal socialization of urban teens. *RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 5(1), 26-49.
- Gemeente Rotterdam. (2019). *Beleidskader Taal in Rotterdam*. https://vng.nl/sites/default/files/Sociaal_Domein/2019/Beleidskader-taal-Rdam.pdf
- Gemeente Rotterdam. (2022). *Gemeente Rotterdam*. <https://onderzoek010.nl/dashboard/onderzoek010/bevolking>. <https://onderzoek010.nl/dashboard/onderzoek010/bevolking>
- Greenberg, J., & Colquitt, J. A. (2005). *Handbook of organizational justice*. Psychology Press.
- Green, J. & Thorogood, N. (2004). *Qualitative methods for health research*. London: Sage Publications.
- Harcourt, B. (2005). *Illusion of order: the false promise of broken window theory*. Cambridge: Harvard University Press.
- Houwelingen, P. van, Huijnk, W. & Den Ridder, J. (2016). Participatie en vertrouwen van niet- westerse migranten. In W. Huijnk & I. Andriessen *Integratie in zicht? De integratie*

- van migranten in Nederland op acht terreinen nader bekeken.* (185-209). Den Haag: SCP.
- Huls, F. W. M., Schreuders, M. M., Ter Horst-van Breukelen, M. H., & Van Tulder, F. P. (2021). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2000.*
- Higgitt, N. C., & Memken, J. A. (2001). Understanding neighborhoods. *Housing and Society*, 28(1-2), 29-46.
- Kloosterman, R. (2010). 8. Institutioneel vertrouwen. *Sociale Samenhang*, 95.
- Kurlychek, M. and Johnson, B. (2019). Cumulative Disadvantage in the American Criminal Justice System. *Annual Review of Criminology*, 2, 291-319.
- Kirk, David S., and Andrew V. Papachristos. 2011. Cultural mechanisms and the persistence of neighborhood violence. *American Journal of Sociology* 116: 1190– 233.
- Kirk, D. S., & Matsuda, M. (2011). Legal cynicism, collective efficacy, and the ecology of arrest. *Criminology*, 49(2), 443-472.
- Karp, D. R., & Clear, T. R. (2000). Community Justice: A Conceptual. Criminal justice.
- Kurki, L. (2000). Restorative and community justice in the United States. *Crime and justice*, 27, 235-303.
- Kleemans, E. R., Korf, D. J., & Staring, R. (2008). Mensen van vlees en bloed: kwalitatief onderzoek in de criminologie. *Tijdschrift voor criminologie*, 51(4), 1.
- Light M.T. & Wermink H.T. (2021). The Criminal Case Processing of Foreign Nationals in the Netherlands. *European Sociological Review* 37(1), 104-120.
- NooteBoom, B. (2002). Vertrouwen. *Vormen, grondslagen, gebruik en gebreken van vertrouwen. Schoonhoven, Academie Service.*
- NPRZ. (2021). *Nationaal Programma Rotterdam Zuid*. <https://www.nprz.nl/activity/wijkrechtspraak>. Geraadpleegd op 8 maart 2023, van <https://www.nprz.nl/activity/wijkrechtspraak>
- Meer, T. van der (2004), Vertrouwen in de rechtspraak: empirische bevindingen. In: Rechtstreeks 1. Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022, 19 december). *Wijkrechtspraak op Zuid werkt!* Nieuwsbericht | Strafrechtketen. Geraadpleegd op 8 maart 2023, van <https://www.strafrechtketen.nl/actueel/nieuws/2022/12/08/wijkrechtspraak-op-zuid-werkt>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2021, 14 juli). *Wijkrechtspraak op Zuid*. Reportage | Opportuun. <https://magazines.openbaarministerie.nl/opportuun/2021/03/wijkrechtspraak-op-zuid>
- Putnam, R.D. (2007) E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137-174.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community.*
- Park, R. E. (1915). The city: Suggestions for the investigation of human behavior in the city environment. *American Journal of Sociology*, 20(5), 577-612.

- Raad voor de rechtspraak. (2020). *Evaluatie Rotterdamse Regelrechter en Haagse Wijkrechter*. <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Research-Memoranda-Nr-1-2020.pdf>.
- Reisig, M. D., & Parks, R. B. (2000). Experience, quality of life, and neighborhood context: A hierarchical analysis of satisfaction with police. *Justice Quarterly*, *17*(3), 607-630
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1990). Crime and deviance over the life course: The salience of adult social bonds. *American sociological review*, 609-627.
- Sampson, R.J., S.W. Raudenbush & F. Earls (1997) Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, *277*(5328), 918-924
- Scherer, C. W., & Cho, H. (2003). A social network contagion theory of risk perception. *Risk Analysis: An International Journal*, *23*(2), 261-267.
- Snel, E., Custers, G., & Engbersen, G. (2018). Ongelijkheid in de participatiestad: Stadsbuurten en burgerparticipatie. *Mens & maatschappij*, *93*(1), 31-57.
- Schoorman, F. D., Wood, M. M., & Breuer, C. (2015). Would trust by any other name smell as sweet? Reflections on the meanings and uses of trust across disciplines and context. *Motivating cooperation and compliance with authority: The role of institutional trust*, 13-35
- SCP (2020). De sociale staat van Nederland 2020, <https://digitaal.scp.nl/ssn2020/sociale-veiligheid/>.
- Schwarz, B., Mauksch, R., & Rawls, S. (1995). Housing and the environmental social sciences. In R. Brent & B. Schwarz (Eds.), *Popular American housing* (pp. 73-114). Westport, CT: Greenwood Press
- Tönnies, F. (1996). *Community and society (Gemeinschaft und Geselleschaft)*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Thibaut, J., & Walker, L. (1975). *Procedural justice: A psychological analysis*. New York, NY: Erlbaum/Halstead.
- Tyler, T. R. (1997). Citizen discontent with legal procedures: A social science perspective on civil procedure reform. *Am. J. Comp. L.*, *45*, 871.
- Tyler, T. R. (1989). The psychology of procedural justice: A test of the group-value model. *Journal of personality and social psychology*, *57*(5), 830.
- Tyler, T. R. (2003). Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law. *Crime and justice*, *30*, 283-357.
- Tyler, T. R. (2005). Policing in black and white: Ethnic group differences in trust and confidence in the police. *Police quarterly*, *8*(3), 322-342.
- Tyler, T. R. (2006). Restorative justice and procedural justice: Dealing with rule breaking. *Journal of social issues*, *62*(2), 307-326.
- Tyler, T.R. (2006). *Why People Obey the Law*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Van den Bos, K., Wilke, H. A., & Lind, E. A. (1998). When do we need procedural fairness? The role of trust in authority. *Journal of Personality and social Psychology*, *75*(6), 1449.

- Van Craen, M. (2013). Explaining majority and minority trust in the police. *Justice quarterly*, 30(6), 1042-1067.
- Verberk, S. (2011). *Probleemoplossend strafrecht en het ideaal van responsieve rechtspraak*.
- Weenink, D. (2009). Explaining Ethnic Inequality in the Juvenile Justice System. An Analysis of the Outcomes of Dutch Prosecutorial Decision Making. *British Journal of Criminology*, 49(2); 220-242.
- Wermink H.T., Wingerden S. van, Wilsem J. van & Nieuwbeerta P. (2018). Studying Ethnic Disparities in Sentencing: The Importance of Refining Ethnic Minority Measures. In Ulmer J.T., Bradley M.S. (red.) *Handbook on Punishment Decisions: Locations of Disparity*. (ASC Division on Corrections & Sentencing Handbook Series, 2, 239-264) New York: Routledge.

Appendix A: Checklist ethische kwesties

CHECKLIST ETHICAL AND PRIVACY ASPECTS OF RESEARCH

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed *before* commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EUR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Bonnie French, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title: "De Wijkrechtspraak op Zuid: Een kleine stap in het repareren van vertrouwen in het Nederlandse strafrechtstelsel"

Name, email of student: Claudia Scholten, claudiascholten@live.nl

Name, email of supervisor: Arjen Leerkes, leerkes@essb.eur.nl

Start date and duration: December 2022 – Juni 2023

Is the research study conducted within DPAS   YES - ~~NO~~

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted?
(e.g. internship organization)

PART II: HUMAN SUBJECTS

1. Does your research involve human participants. YES - ~~NO~~

If 'NO': skip to part V.

If 'YES': does the study involve medical or physical research? ~~YES~~ - NO
Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act (WMO) must first be submitted to an accredited medical research ethics committee or the Central Committee on Research Involving Human Subjects (CCMO).

2. Does your research involve field observations without manipulations that will not involve identification of participants. YES - ~~NO~~

If 'YES': skip to part IV.

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else). ~~YES~~ - NO

If 'YES': skip to part IV.

PART III: PARTICIPANTS

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? ~~YES~~ - NO

2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? ~~YES~~- NO

3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? ~~YES~~ - NO

4. Will the study involve actively deceiving the participants? ~~YES~~- NO
Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).

5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? ~~YES~~ -NO

1. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? YES - ~~NO~~

2. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? ~~YES~~ - NO

3. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? ~~YES~~ - NO

4. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES - NO
5. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? YES - ~~NO~~

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

- *This thesis conducts a study on the impact of "Wijkrechtspraak op Zuid" on trust in the Dutch criminal justice system. Respondents are asked what their opinions are toward institutions. This is used to find out the challenges in Rotterdam-Zuid in building mutual trust.*

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

- *Participants will be informed in advance of the purpose of the study. Permission is also requested through an informed consent form or verbally.*

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

- *There is a risk that informants may experience negative effects if they say things that are unwelcome from higher up. If the "Wijkrechtspraak" are not anonymized, which is difficult, I should point this out to respondents. I can also offer to show them how they are quoted before thesis (and possibly the WODC study) are made public.*

Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.

Continue to part IV.

PART IV: SAMPLE

Where will you collect or obtain your data?

- *I'm going to collect the data from "Wijkrechtspraak op Zuid". For observations, I plan to attend about 4 WOZ afternoons. Each afternoon has about 4 to 5 sessions. For comparison with the regular court, sessions are attended at Rechtbank Rotterdam as well. Interview respondents are collected through Arjen Leerkes' collaboration with the research department WODC of the Ministry of Justice and Security. I also hope to have further contact with various experts during the visits to the Wijkrechtspraak op Zuid.*

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

- *Interviews: 11 interviews with professional, around 16 informal conversations with neighborhood residents*

Note: indicate for separate data sources.

What is the size of the population from which you will sample?

- *Around 100 people from "Wijkrechtspraak op Zuid" and 1.000 from Rechtbank Rotterdam*

Note: indicate for separate data sources.

Continue to part V.

Part V: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

- *I can store the data safely in the protected data Vault of Professor Arjen Leerkes at the Erasmus University Rotterdam. After the study, the collected data will be appropriately deleted or stored in a protected location.*

Note: indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

- *Arjen Leerkes*

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

- *Every time after changes have been made, I have entered.*

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

- *When conducted, the interviews are anonymized, the respondents' identities cannot be linked to their interview responses.*

Note: It is advisable to keep directly identifying personal details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/ code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student: Claudia Scholten

Name (EUR) supervisor: Arjen Leerkes

Date: 26-03-23

Date: 26-03-23

Appendix B: Topiclijst Professionals (Gezamenlijk)

Introductie

- Naam
- Probleemstelling onderzoek
- Doel van het interview/ wijs op rechten
- Vragen naar de optie of het interview kan worden opgenomen
- Hoe bent u betrokken bij Wijkrechtspraak (of, als die betrokkenheid er niet is, hoe bent u betrokken bij problemen waarmee Wijkrechtspraak zich bezighoudt)?

Uitdagingen openbare veiligheid op Zuid

- Wat zijn de belangrijkste openbare orde en veiligheidsproblemen in Rotterdam Zuid waar de Wijkrechtspraak zich mee bezig houdt?
- Wat zijn de belangrijke uitdagingen voor u (uw instantie) bij dat soort zaken, met name als het gaat om samenwerking met mensen of organisaties in de buurt?
- Lopen jullie tegen wantrouwen vanuit bewoners aan? (Onderling en naar instanties)? Hoe? Zo ja, waar komt dat wantrouwen vandaan denkt u?

Effecten van Wijkrechtspraak

- Hoe beïnvloedt de Wijkrechtspraak de relatie tussen bewoners en instanties op Zuid? Leidt het tot verbeteringen, verslechtingen, maakt het eigenlijk niet uit? Waarom?
- Leidt het tot beter onderling vertrouwen tussen bewoners en uw instantie? Hoe? Waarom?
- Leidt de wijkrechtspraak tot betere/ slechtere relaties tussen bewoners en andere instanties dan die van die u?
- Is buurtrechtspraak vooral voordelig/nadelig voor een wijk als Rotterdam Zuid? Waarom wel/niet?

(Ervaren) discriminatie

- Ondervinden mensen in buurten zoals Rotterdam Zuid volgens u bepaalde nadelen wanneer ze in aanraking komen met politie en justitie ten opzichte van mensen in andere (bijvoorbeeld rijkere en wittere) wijken? Welke? Waarom/ Waarom niet? Hebben mensen het gevoel dat instanties hen oneerlijk behandelen?
- Zo ja: Heeft de komst van de wijkrechtspraak tot gevolg dat mensen die in aanraking komen met politie en justitie minder nadeel ondervinden en/of ervaren?

Concluderende vragen:

- Samenvatting om gesprek af te ronden
- Zijn er nog andere dingen die je wilt delen over de wijkrechtspraak?

Afsluiting:

- Herhaal overeenkomsten hoe de data wordt gebruikt etc.
- Bedanken voor tijd

Appendix C: Topicijst Professionals (Individueel)

Introductie onderzoeker en onderzoek

- Naam
- Probleemstelling onderzoek
- Doel van het interview
- Vragen naar de optie of het interview kan worden opgenomen
- Wijs op de rechten

Introductie professional:

- Hoe bent u betrokken bij Wijkrechtspraak (of, als die betrokkenheid er niet is, hoe bent u betrokken bij problemen waarmee Wijkrechtspraak zich bezighoudt)?

Uitdagingen Rotterdam-Zuid:

- Welke uitdagingen ervaart u in Rotterdam-Zuid?
- Welke uitdagingen ervaart u in Rotterdam-Zuid als het gaat om het creëren van wederzijds vertrouwen?
- Loopt u tegen wantrouwen vanuit bewoners aan? (Onderling en naar instanties)? Hoe? Zo ja, waar komt dat wantrouwen vandaan denkt u?
- Wat vindt u in dat licht van de komst van de wijkrechtspraak? Kan de wijkrechtspraak bijdragen aan het oplossen van deze uitdagingen?

Effecten van Wijkrechtspraak

- Leidt het tot beter onderling vertrouwen tussen bewoners en uw instantie? Hoe? Waarom?
- Leidt de wijkrechtspraak tot betere/ slechtere relaties tussen bewoners en andere instanties dan die van die u?
- Is buurtrechtspraak vooral voordelig/nadelig voor een wijk als Rotterdam Zuid? Waarom wel/niet?
- Zijn er aanwijzingen dat eventuele positieve effecten van de wijkrechtspraak op wederzijds vertrouwen doorwerken in het vertrouwen in andere instanties in en rondom het Nederlandse strafrechtstelsel?

Concluderende vragen:

- Samenvatting om gesprek af te ronden
- Zijn er nog andere dingen die je wilt delen over de wijkrechtspraak?

Afsluiting:

- Herhaal overeenkomsten hoe de data wordt gebruikt etc
- Bedanken voor tijd

Appendix D: Topicijst buurtbewoners

Introductie onderzoeker en onderzoek

- Naam
- Probleemstelling onderzoek
- Doel van het interview

Openingsvragen

- Korte introductie bewoner

Uitdagingen openbare veiligheid op Zuid

- Bent u tevreden over uw buurt?
- Wat zijn de belangrijkste uitdagingen die u ondervindt in de buurt?
- Wat vindt u van de sociale cohesie/sociale netwerken in de buurt?

Vertrouwen

- Kunt u uitleggen hoe u zich voelt tegenover justitie?
- Heeft u over het algemeen vertrouwen in instanties?
- Vind u dat (juridische) instanties rechtvaardig zijn? Waarom wel/niet?
- Twijfelt u wel eens aan (juridische) instanties? Waarom wel/niet?
- Welke factoren zijn er volgens u nodig om meer vertrouwen te creëren?

Effecten Wijkrechtspraak

- Kijkt u door de komst van de wijkrechtspraak anders naar andere instanties?
- Vragen over wat de kijk erop heeft veranderd, wat zorgde voor de verandering? Waarom?
- Welke elementen van de wijkrechtspraak worden als positief of negatief ervaren? Waarom?
(Ten opzichte van de traditionele rechtspraak)

Concluderende vragen:

- Samenvatting om gesprek af te ronden
- Zijn er nog andere dingen die je wilt delen over de wijkrechtspraak?

Afsluiting:

- Herhaal overeenkomsten hoe de data wordt gebruikt etc
- Bedanken voor tijd

Appendix E: Overzicht van professionals

Tabel 1: Overzicht van professionals

Naam	Functie
Professional 1	Advocaat
Professional 2	Advocaat
Professional 3	Zorg- en Veiligheidshuis
Professional 4	Wijkagent
Professional 5	Rechtspraak
Professional 6	Zorg- en Veiligheidshuis
Professional 7	Rechtspraak
Professional 8	Rechter
Professional 9	Officier van Justitie
Professional 10	Rechtspraak